

AKIKEN ÁTLÉPTEK AZ ORSZÁGHATÁROK

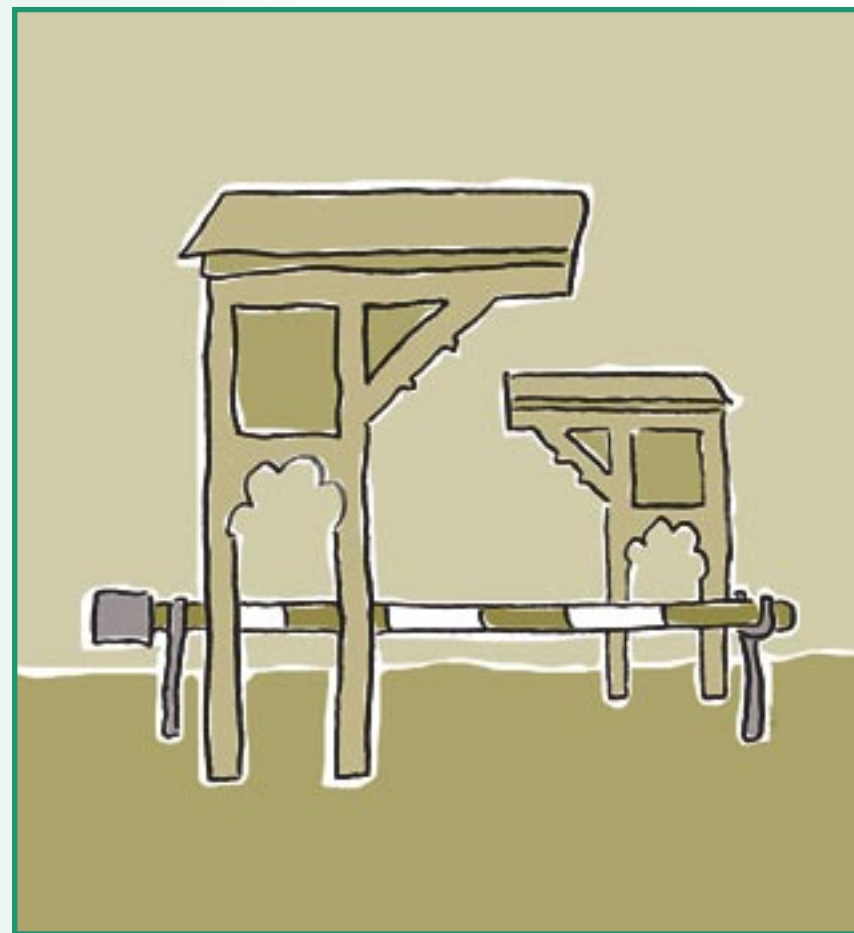
SZKA_210_33

(SZELMENC,
A KETTÉZÁRT FALU)

A modul szerzője:
Szekszárdi Júlia

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

10. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I. RÁHANGOLÁS, A FELDOLGOZÁS ELŐKÉSZÍTÉSE					
Előzetes feladat (szendvicsfólia készítése)					
A	A tanár az óra előtt néhány nappal megkér két önként jelentkező tanulót arra, hogy készítsen el egy egyszerű segédletet a foglalkozáshoz, amely a határok mozgását szemlélteti Kárpátalja térségében.	Szemléltető eszköz készítése Segítségnyújtás Kézügyesség	Páros alkotómunka		P1 (Feladatleírás) Iskolai atlasz Írásvetítő fólia
I/a Érzelmi ráhangolás					
A	A tanár megkérdezi, hogy hallott-e már valaki a tanulók közül Szelmencről, és ha igen, mit tud róla. Közös megkeresik a térképen a falut, és azonosítják az országot. 5 perc	A téma azonosítása, az érdeklődés felkeltése Tájékozódás a térben	Frontális munka – beszélgetés és szemléltetés		Kelet-Európa térképe
I/b A kapcsolódó történelmi ismeretek felidézése és kiegészítése					
A	A tanulók 4-5 fős csoportokat alkotnak. Minden csoport kap egy kisebb részre vágott információs anyagot (D1) és egy feladatlapot (D2). A szövegekben található információk felhasználásával válaszoljanak a lap kérdéseire. A válaszok helyességét a tanár vezetésével közösen ellenőrzik. 10 perc	A falu problémájának exponálása Szövegértés Információcsere Együttműködés	Csoportmunka – közös feladatmegoldás	D1 (Szövegek) D2 (Feladatlap)	P2 (Háttérinformációk) P3 (Megoldó kulcs)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
B	A falu sorsát érintő történelmi eseményeket a tanár ismerteti, írásvetítő fólia segítségével szemléltetve az időpontokat. 10 perc	Új ismeretek nyújtása Figyelem	Frontális munka – tanári magyarázat		P4 (Szemléltető vázlat)
I/c A határok mozgásának szemléltetése					
A	Azok a tanulók, akik előzetesen elkészítették a határok mozgását szemléltető fóliákat, most bemutatják azt. 5 perc	A vizsgált helyzet vizuális érzékeltetése Tájékozódás az időben	Frontális munka – az erre felkészülő diákok bemutatója	Szendvicsfólia Írásvetítő	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II. ÚJ TARTALOM FELDOLGOZÁSA					
II/a Egy szelmenci asszony története					
A	<p>A tanár elmondja, hogy egy asszony történetét fogják megismerni, aki a határ váratlan létrehozása miatt gyermekként véletlenül a nagyszüleinél rekedt, és évtizedekig nem találkozhatott a Szovjet-unióban maradt szüleivel és testvéreivel. Az ő története jól érzékelteti a szelmenci családok általános sorsát.</p> <p>Az osztályban 9 csoport alakul, s mindegyik kap egy részletet K.I.-né történetéből annyi példányban, ahányan vannak a csoportban. A tanulók elolvassák a szöveget, és megbeszélik társaikkal azokat a gondolatokat, amelyek az eszükbe jutottak a szövegrészlet alapján.</p> <p>A szövegek számozásának megfelelő sorrendben minden csoportból elmeséli valaki a megismert részletet a többieknek, s így összeáll az egész történet. Végül a diákok elmondják, hogy milyen érzéseket keltettek bennük a hallottak.</p> <p style="text-align: right;">20 perc</p>	<p>Egy jól átélhető, de általánosnak tekinthető konkrét emberi sors bemutatása</p> <p>Szövegértés Empátia Kommunikáció Együttműködés</p>	<p>Csoportmunka – érzések megbeszélése</p> <p>Frontális munka – történet rekonstruálása és beszélgetés</p>	D3 (Történet)	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/b A határátkelő megnyitása					
A	A tanár képeket vetít a faluról és a határ megnyitásáról. Ezután az osztály egyik felének a D4a, a másiknak pedig a D4b szöveget adja oda. A diákok elolvassák a riportokat, majd megpróbálják megfogalmazni, hogy szerintük mit jelenthetett a szelmencieknek a határ megnyitása. Gondolataik alátámasztására rövid részleteket olvasnak fel a náluk lévő szövegekből. 20 perc	A határnyitás pillanatnak megidézése Empátia Összefüggések felismerése Önkifejezés	Frontális munka – személtetés Egyéni szövegolvasás Frontális munka – irányított beszélgetés	D4 (Riportok)	P5 (Kivetíthető képek) Számítógép és projektor
B	A pedagógus kivetíti a falu és a határmegnyitás képeit. Viszonylag hosszabban időznek el minden kép mellett, és megbeszélik, hogy milyen érzéseket keltenek bennük a látott képek. Mindenki mond egy mondatot egyes szám első személyben, amely kifejezi, hogy milyen érzések és gondolatok lehettek a szöges drót mögött álló emberekben a határnyitás pillanatában. 20 perc	A határnyitás pillanatnak megidézése Empátia Összefüggések felismerése Önkifejezés	Frontális munka – személtetés és beszélgetés Egyéni munka – gondolatkivetítés		P5 (Kivetíthető képek) Számítógép és projektor

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Mit jelent számunkra Szelmenc példája?					
A	Egy szépen olvasó diák felolvassa Zelei Miklós riportjának a részletét, amely a 2005 karácsonyán történt eseményeket idézi fel. (D5) A tanulók ezután sorra kimondják az első gondolatokat, amik a cikk hallatán az eszükbe jutottak. Utána tanári irányítással arról beszélgetnek, vajon szükségszerű-e, hogy ilyen tragikusan alakuljon a kisebbségek sorsa. A tanár megemlíti, hogy vannak pozitív példák is Európában (pl. Dél-Tirol helyzete). Ha még van rá idő, arról is szól, hogy az Európai Unió kiemelt feladatának tekinti a kisebbségek védelmét. 15 perc	Az érzékenység és a szolidaritás érzésének felkeltése Empátia Jogérzék A multikulturalitás tényének elfogadása	Frontális munka – felolvasás és beszélgető kör	D5 (Riportrészlet)	P6 (Háttér-információk)
B	A tanulók az előzőekhez hasonló módon megismerik a cikk tartalmát, majd 3-4 fős csoportokat alkotnak. Minden csoport megvitatja azt a kérdést, hogy vajon mit jelenthet Szelmenc számára az Európa Unióhoz való tartozás? (Jelenleg megint csak Szelmenc egyik része tartozik az EU-hoz, és Kis-Szelmenc mint Ukrajnához tartozó település ismét a „határon túlra” került.) Végül minden csoport szóvivője elmondja a megszületett gondolatokat. 15 perc	Az érzékenység és a szolidaritás érzésének felkeltése Empátia Jogérzék A multikulturalitás tényének elfogadása	Frontális munka – felolvasás Csoportmunka – kerekasztal Frontális munka – csoportos szóforgó		Kelet-Európa térképe

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja/ fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök/melléletek	
				Diák	Pedagógus
III. AZ ÚJ TARTALOM ÖSSZEFOGLALÁSA, ELLENŐRZÉS ÉS ÉRTÉKELÉS					
III/a Tudáspróba					
A	A diákok rövid teszt segítségével ellenőrzik, hogy rögzültek-e bennük a témával kapcsolatos legfontosabb tények. Miután kitöltötték a feladatlapot, mindenki kicseréli azt a szomszédjával, és a tanár irányításával közösen elvégzik a javítást. 5 perc	Az ismeretek elsajátításának ellenőrzése Emlékezet	Egyéni munka – feladatlap kitöltése és javítása	D6 (Feladatlap)	P7 (Megoldó kulcs)
III/b Tanulói értékelés					
A	Az értékelő lap segítségével a tanulók összefoglalják a foglalkozással kapcsolatos érzéseiket és reflexióikat. 5 perc	Személyes reflexió Kritikai gondolkodás Véleményalkotás	Egyéni munka – értékelő lap kitöltése	D7 (Értékelő lap)	

TANÁRI SEGÉDLETEK

P1 Feladatleírás

Így változtak a határok
Szendvicsfólia készítése

A határok alakulásának szemléltetése 5 darab egymásra tehető térképvázlatot kell rajzolni az írásvetítő fóliákra a kárpátaljai térségről. Ezek a következők:

1. Az alaptérkép az 1920 előtti határokat és országneveket mutatja (Szelmenc magyar település).
2. A trianoni döntés utáni állapot (Szelmenc Csehszlovákia része).
3. 1938. Szelmenc Magyarországához tartozik.
4. 1947. Szelmencen húzódik keresztül a szovjet–csehszlovák határ.
5. 1991. Szelmencen húzódik át az ukrán szlovák határ.

A fóliákat írásvetítőn vetítjük majd ki.

P2 Történelmi háttér és kislexikon

A nyolcszáz lelkes ungvideki magyar ikerfalu évszázadokon át egybeépülve élte az életét.

Az első világháború utáni Párizs környéki (trianoni) békeszerződések alapján Csehszlovákiához került.

Az első bécsi döntést követően, 1938 és 1944 között, újra Magyarországhoz tartozott.

Kárpátalját 1944 novemberében elfoglalta a Vörös Hadsereg. A novemberi manifesztum megjelenése után megindult a Szovjetunió új nyugati határának kiépítése. Ennek lett áldozata Szelmenc, amelyet a szovjet–csehszlovák határral szétvágták.

Egészen 2005 karácsonyáig szögesdrót választotta el egymástól a falu két részét.

Az I. világháború (1914–1918)

Az összesen több mint 15 millió ember halálát okozó, négy éven át tartó öldöklő küzdelem a korabeli gyarmati és érdekeltségi rendszer újrafelosztásáért indult. Bár valamennyi résztvevő nemzet meg volt győződve arról, hogy gyors offenzívával legyőzheti ellenfeleit, s fél év alatt véget érhetnek a hadmozdulatok, a háború végül négyévnyi véres küzdelemmé terebélyesedett. A területszerzés illúziója is szertefoszlott: legalábbis az abban résztvevő Osztrák–Magyar Monarchia területe zsugorodott össze a legnagyobb mértékben.

Trianoni békeszerződés

az I. világháború győztes hatalmai és Magyarország, mint vesztes állam között létrejött megállapodás. 1920. június 4-én írták alá a Párizs melletti Versailles kastélykertjének Nagy Trianon nevű palotájában. A nemzetgyűlés 1920. november 15-én fogadta el, és 1921. július 31-én emelkedett törvényerőre (XXXIII. tc.). A 14 részes szerződés a Nemzetek Szövetségének alapokmányával kezdődött. A második rögzítette Magyarország új határait. Ennek értelmében Magyarország területe – Horvátországot nem számítva – 282 ezer négyzetkilométerről 93 ezer négyzetkilométerre, lakóinak száma pedig 18,2 millióról 7,6 millióra csökkent. Az elcsatolt területeken élő 10,6 millió ember közül 3,2 millió volt magyar. Ezek közül 1,6 millió Erdélyben, 1 millió Szlovákiában és Kárpátalján, csaknem fél-millió pedig a Délvidéken élt. A trianoni békeszerződést a magyar társadalom súlyos igazságtalansággként fogta fel, és a két világháború közötti magyar politika legfontosabb célja annak revíziója volt.

A II. világháború

Az emberiség történetének legnagyobb fegyveres konfliktusa volt. Ázsiában 1937. június 7-én kezdődött, és Japán kapitulációjával, 1945. szeptember 2-án ért véget. Európában 1939. szeptember 1-jétől 1945. május 8-ig tartott. A harcokban, melyek az európai, ázsiai és afrikai földrészen folytak, közel 70 nemzet vett részt. 57 millió civil és katona halálát okozták. A háború, melynek kitöréséhez nagyban hozzájárult a közvetlenül az I. világháború után, a Versailles-i béke nyomán kialakult világpolitikai helyzet, a szövetséges hatalmak győzelmével zárult és megalapozta az azt követő, mintegy negyvenéves szembenállást, a hidegháborút.

Első bécsi döntés

A Horthy Miklós vezette Magyarország az első világháború után nem törődött bele az 1920. június 4.-én aláírt Trianoni béke rendelkezéseibe, ezért a két világháború között folytatott magyar külpolitika

legfőbb célkitűzése az elszakított, magyarok által lakott területek visszaszerzése volt. A revíziós célok megvalósítására az után nyílt lehetőség, miután a hitleri Németország a maga részéről felvetette a versailles-i béke felülvizsgálatát, és sikerült népszavazás útján visszaszereznie Németország számára a Ruhr- és Saar-vidéket (1935. január 13.), bekebeleznie Ausztriát (Anschluss, 1938. március 12.) és a Müncheneri egyezmény (1938. szeptember 29.) alapján megszállnia a Szudéta-vidéket (1938. október 10.). Mindkét bécsi döntést Németország és Olaszország (tengelyhatalmak) hozta a bécsi Belvedere palotában.

Vörös Hadsereg – A szovjet hadsereg elnevezése.

Vasfüggöny

A Szovjetunió által megszállt vagy befolyásolt közép-európai országok nyugati határa mentén kialakított – az eszmék, gondolatok és az emberek szabad mozgását évtizedekig megakadályozó – határvonal Kelet- és Nyugat-Európa között.

Berlini fal

1961 augusztusában végrehajtott keletnémet lépés Berlin nyugati szektorainak kerítéssel és fallal való lezárására. Az indok a keletberlini lakosság tömeges áttelepülése Nyugat-Berlinbe, illetve onnan az NSZK-ba. A berlini fal leomlása, a német egyesítés 1990. október 3-án, a közép- és kelet-európai országok szovjet ellenőrzés alóli felszabadulása és demokratizálódása, valamint a Szovjetunió felbomlása 1991 decemberében, lényegesen átalakították Európa politikai szerkezetét. Az évtizedes politikai szembenállás és a fagyos gazdasági viszony után új korszak következett az Európai Unió (akkor még EK) és a közép-kelet európai országok kapcsolatában.

Ukrajna

Ma Kelet-Európa egyik önálló állama. 1991-ig a Szovjetunió tagállama volt.

Szlovákia

Csehszlovákia feldarabolása után (Hitler támogatását élvezve) 1938-ban kikiáltották az önálló Szlovákiát. A második világháború végén Csehszlovákia módosított határok mellett az 1938-as Cseh-

szlovákia örököse lett. 1968-ban Csehszlovákiát szövetségi állammá szervezték. 1993. január 1-jén Csehszlovákia felbomlott. Azóta Szlovákia független állam, és 2004. május 1. óta az Európai Unió tagja.

P3 A D2 feladatlap javítókulcsa

1. Milyen nemzetiségű falu Szelmenc?	<u>magyar</u>	ukrán	szlovák
2. Hol található ma?	<u>Ukrajnában</u>	Magyarországon	Szlovákiában
3. Mikor került Csehszlovákiához?	1945-ben	1938-ban	<u>1920-ban</u>
4. Mikor vágták ketté?	1920-ban	<u>1947-ben</u>	1991-ben
5. Melyik országhoz tartozott 1938 és 1944 között?	<u>Magyarországhoz</u>	Szovjetunióhoz	Csehszlovákiához
6. Milyen országhoz tartozott 1947 és 1991 között?	Magyarországhoz	<u>Csehszlovákiához</u>	<u>Szovjetunióhoz</u>
7. Mikor jött létre közvetlen határátkelőhely Kis- és Nagyszelmenc között?	1947-ben	1991-ben	<u>2005-ben</u>

P4 Írásvetítő fóliára nyomtatható vagy poszterre írható szemléltető vázlat

Szelmenc története

Magyarok lakta ikerfalu (Kisszelmenc, Nagyszelmenc)

I. világháború (1914–1918) után Trianonban Csehszlovákiához kerül.

1938 Hitler támogatásával visszakerül Magyarországhoz

II. világháború során 1944-ben elfoglalja a Vörös Hadsereg

1947-ben kettévágják, Kisszelmenc a Szovjetunió, Nagyszelmenc Csehszlovákia része.

1991-ben (Szlovákia elválik Csehországtól; a Szovjetunió megszűnésével Ukrajna önálló állam lesz) – Kisszelmenc Ukrajna, Nagyszelmenc Szlovákia területén van

2005 karácsonyán nyílik közvetlen határátkelő az ikerfalu két része között.

P5 Kivetíthető képek Szelmencről és a határátkelő megnyitásáról

Háttér-információk és gondolatok a képekhez

„...most egy kerítés van, a jelzőrendszer, a szántás, meg az őrtornyok. A tojók, hogy nálunk mondják, de sokszor csak fabábu őrködik bennük. Jönnek idegenek Vietnamból, Indiából, ott a bábu, és azt hiszik, hogy mindig látja őket a katona.”

Zelei Miklós: *A kettézárt falu*. Budapest, 2000, 8. o.

2005. december 23. A határátkelőhely megnyitása. Határátkelőt jelképező székykapu, amelynek egyik fele a szlovák, másik fele az ukrán oldalon található. Egy bizonyos szögből nézve a két fél egy egésznek látszik.

A székykapu átadása 2003-ban...

2005. augusztus. A két település között húzódó szögesdrótok eltávolítása. Ekkor érkezett meg az engedély a határátkelőhely megnyitására.

2005. december 23. A határátkelőhely megnyitása

P6 Az Európai Népcsoportok Föderális Uniójának 48. kongresszusáról – részletek
(háttérolvasmány)

A 2003. május 29-31-én megrendezett háromnapos konferencia során számos előadás és hozzászólás hangzott el, amelyek jelentős része Dél-Tirol helyzetével, autonómiájával foglalkozott, illetve egy-egy kisebbségi közösség (pl. a krími tatárok, a lettországi oroszok, a görögországi macedónok) problémáit mutatta be.

A konferencia egyik legérdekesebb panelje az európai kisebbségvédelem fejlődésével, a nemzetközi szervezetek keretében biztosítható kisebbségvédelem perspektívájával foglalkozott, különös tekintettel az EU-bővítéssel kapcsolatos lehetőségekre. John Packer, az EBESZ Kisebbségi Főbiztosa Hivatalának igazgatója elmondta, hogy egyre fokozódó igény az EBESZ tagállamai részéről, hogy a főbiztos tevékenysége a nyugat-európai kisebbségekkel kapcsolatos problémákra is összpontosítson, és ezáltal földrajzilag kiegyensúlyozottabb arányban foglalkozzon mind a nyugat-, mind a kelet-európai kisebbségekkel.

Ebner rámutatott arra, hogy mivel az EU-n belül nem érvényesül egységes kisebbségvédelmi rendszer, a jelenlegi tagjelölt országok gyakorlatilag csak felvételükig (annak érdekében) kénytelenek megfelelni a taggá válás feltételeként szabott kisebbségvédelmi követelményeknek. Csatlakozásuk után azonban velük szemben ugyanúgy támasztanak kisebbségvédelmi követelményeket, mint a jelenlegi tagállamokkal szemben.

Magyarország, illetve a határon túli magyarság ügye is felmerült néhányszor a konferencián: az itthoni kisebbségi önkormányzati rendszerről Kaltenbach Jenő ombudsman beszélt, erre később pozitív példaként utaltak más előadók is. A kisebbségi összefogás fon-

tosságát hangsúlyozva Siegfried Brugger, a Dél-tiroli Néppárt elnöke viszont negatív példaként említette, hogy a szlovákiai magyarok inkább egymással küzdenek, ami megnehezíti számukra kisebbségi érdekeik érdekérvényesítését.

A konferencián elhangzottak alapján is megerősítést nyert, hogy az EU-n belüli kisebbségvédelmi kezdeményezések egyelőre gyerekcipőben járnak, ezen a téren jelentős elmozdulás – politikai akarat hiányában – egyhamar nem várható. Ezért a leginkább járható útnak az tűnik, ha az EU átveszi az Európa Tanács keretében kialakult kisebbségvédelmi normákat, és mint szervezet csatlakozik az ET vonatkozó egyezményeihez.

Éppen az egységes uniós kisebbségvédelmi rendszer hiánya miatt az unió keretei között a kisebbségek érdekei a régiókhoz kötődően érvényesíthetők a leghatékonyabban, ahogyan az Dél-Tirol példájából is kitűnik.

***

Dél-Tirol autonómiája alapvetően sikeresnek mondható, de nem problémamentesnek. Kialakulásához és sikeréhez több tényező járult hozzá: az általános regionalizációs folyamat előrehaladása Olaszországban, az 1955. évi osztrák államszerződés, amely az 1938. évi keretek között biztosította Ausztria határait, és kizárta Dél-Tirol visszacsatolásának lehetőségét, az etnikai-nyelvi status quo biztosítása, a kiegyensúlyozott hatalommegosztás. Jelentős befolyása volt az Európai Unió létének, amelynek Olaszország tagja volt, Ausztria pedig tagjává akart válni. Olaszország és Ausztria együttműködésének, valamint a szubregionális együttműködés perspektíváinak lehetősége az Unióban csökkentette Dél-Tirol lakosságának bizalmatlanságát. A mégis meglévő problémák abból adódnak, hogy az olasz nyelvű lakosság hátrányos helyzetben lévőnek érzi magát, a

német anyanyelvűek pedig úgy vélik, hogy nem értek el mindent, amit kívántak, így például az oktatásnak az autonómia hatáskörébe való teljes átutalását, a tanárok ugyanis Olaszországban az állam alkalmazottai.

Hosszas tárgyalásos folyamat vezetett az Olaszországban élő német kisebbség helyzetének rendezéséig. Az alapokat az 1946. szeptember 5-én Párizsban aláírt szerződés határozta meg. A szerződést De Gasperi olasz miniszterelnök és Gruber osztrák külügyminiszter írta alá a dél-tiroli német anyanyelvű lakosság jogainak tárgyában. Ezt követően az olasz alkotmányozó nemzetgyűlés 1948-ban elfogadta az autonómatörvényt, amelynek rendelkezései azonban nem elégítették ki teljes mértékben a német kisebbség igényeit. A vita odáig vezetett, hogy Ausztria többször fordult az ENSZ közgyűléséhez, amely határozataiban mindannyiszor békés, tárgyalások útján történő rendezésre szólította fel a szembenálló feleket. Ennek eredményeként a két állam 1969-ben megegyezett abban, hogy kiterjesztik az általuk 1960-ban ratifikált, a viszályok békés rendezéséről szóló 1957. évi strasbourgi egyezmény időbeli hatályát. Ezt követően 1971. november 11-én Olaszországban elfogadták az 1948. évi autonómia-törvény alkotmányos revízióját, így 1972. január 20-án hatályba léphetett a Trentino-Dél-Tirol régió autonómiáját kiszélesítő státútum, amely máig meghatározza e terület jogi státusát.

A régió a német többségű Bozen (Bolzano) és az olasz többségű Trient (Trento) provinciákból áll. Az 1991-es népszámlálás szerint kétharmad arányban németek (287 ezer, 68%), egynegyed arányban olaszok (117 ezer, 27,6%) és kis számban ladinok (18.500, 4,4%) lakta Dél-Tirol provincia területi autonómiája az egyik legtöbbet emlegetett kisebbségvédelmi modell Európában. Az 58 milliós olasz

állam lakosságának 0,5%-át teszi ki a dél-tiroli német kisebbség. Figyelemre méltó, hogy az 1960-as évek elején megállt az olaszok Dél-Tirolba történő beáramlása, és az elmúlt évtizedekben számos német ajkú tért vissza Ausztriából és Németországból a szülőföldjére. Jelenleg az autonóm tartományon belül inkább fordított asszimiláció figyelhető meg.

Dél-Tirolban a hovatartozás kérdése a nyelvcsoporthoz tekintetében nagy jelentőséggel bír. A provinciában az országos népszámlálás során mindenkinek hivatalosan nyilatkoznia kell arról, hogy melyik népcsoporthoz tartozik. Ez teszi ugyanis lehetővé, hogy az etnikai arányosság elve érvényesülhessen az összes állami és vegyes közhivatalban, a belügyi igazgatás magasabb szolgálatainak állásai és a biztonsági rendőrség alkalmazottainak kivételével.

A német, olasz és ladin nyelvet Dél-Tirolban egyenlőnek ismerik el. Bozenben/Bolzanóban az utcai feliratok, de még a telefonkönyvek is kétnyelvűek. A közalkalmazotti és köztisztviselői helyek betöltése minden szinten nyelvvizsgálóhoz kötött, azaz a hivatalokban kötelező a kétnyelvűség, ahol pedig ladinok is élnek, ott a háromnyelvűség. Kivételt képeznek ez alól a katonai intézmények, amelyekben érintetlen maradt az olasz nyelv kizárólagos használata. 1993. május 2-a óta a bíróságokon is kötelező a kétnyelvűség. Az oktatási intézményekben anyanyelven folyik az oktatás, és csak anyanyelvű tanárok taníthatnak. A második nyelv oktatása minden iskolában kötelező, a ladin iskolákban pedig németül és olaszul is meg kell tanulni.

Forrás: Határon Túli Magyarok Hivatala honlapja, 2006. február 10.
http://www.htmh.hu/?menuid=0601&news018_id=1100D/8.D/1

P7 Tudáspróba és javítókulcs

1. Mikor csatolták el Szelmencet Magyarországtól? Melyik országhoz került?
2. Mikor került vissza a falu Magyarországhoz?
3. Mikor vágták ketté, és melyik két ország része lett?
4. Mely országokhoz tartozik most Kis-, illetve Nagyszelmenc?
5. Tagja-e Szelmenc az Európai Uniónak?

Megoldások:

1. 1920-ban Csehszlovákia része lett (Trianon).
2. 1938-ban német segítséggel ismét Magyarországhoz kerül.
3. 1947-ben vágták ketté Nagy- és Kiszelmencet, egyik része Csehszlovákiához, a másik a Szovjetunióhoz került.
4. 1991-től Nagyszelmenc Szlovákia, Kiszelmenc Ukrajna része.
5. A szlovákiai tagja az EU-nak az Ukrajnához tartozó nem.

P8 Ajánlott film: Határvillongások

színes magyarul beszélő angol vígjáték, 80 perc, 2002.
(Rendező: Terence Ryan)

Jó, de hol húzzuk meg a határt? – kérdezte hirtelen mindenki az északír Puckoon nevű falucskájában, mikor az atyafiak kitalálták, hogy legyen végre igazi határ Észak-Írország és Írország között. Sietni kellett, a kocsmazárás előtt meg kellett húzni a határt, és ez meg is történt! Csakhogy ezután évtizedekre való vitás érv maradt ezzel kapcsolatban. A kocsmát is kettészelte a határ: mindenki egy sarokba bújt, mert az északír részen olcsóbb a sör. A templom az egyik országba került, a temető a másikba: a halottaknak érvényes útlevelel kellett a végső utazáshoz.

Spike Milligan író fergeteges története a kettészelt faluról állítólag az utóbbi évtizedek egyik legszórakoztatóbb angolszász vígjátéka.